

סדרה

10

השיעור האחרון
של הכלבוניק
וארבע מזכרות מרגשות

זרקו

מבית טוב

חוויית קריאה

השיחים שבין אבני הכותל
לוחשים את סוד הגאולה
גילויים מפעימים בשיח
עם איש ירושלים

36

הקומה השניה

27

סנוור

40

לרגל
תשעת הימים
רשימתה של בצי

20

ילדים מדברים
על אבלות

4

איך מחכים
למשיח?
מעשה אבות

מחץ מלך התנאים

הימים שמראש חודש אב עד תשעה באב הם ימי אבלו של כל העם על חורבן הבית, ורבים הם מנהגי האבל הנוהגים בהם, המשרים אווירה של קדרות.

אישית, הפכו הימים הללו אצלי מזה עשרים וחמש שנה לשבוע של אבל פרטי, שאווירת הקדרות והעצבות שורה בו מאליה בלי מאמצים יתרים. אבי ז"ל, ניצול שואה אשר עבר את כל מוראותיה בסבל ובגבורה יהודית, נפטר בב' אב תשנ"ב. בתשעה באב קמנו מימי השבעה הפרטיים להצטרף אל האבל הכללי.

כשהגיע אבי לארץ, עלה הישר לירושלים ונקלע להפגזות של הלגיון הירדני על ירושלים.

עם סיום מלחמת השחרור ירד לבני ברק, שם בנה והקים את ביתו, אך בלבו נשאר תמיד איש ירושלים אשר גופו במערב ולבו במזרח, וכך מצאנו את עצמנו מדי חופשה שוכרים דירה בירושלים למספר שבועות, חיים ונושמים אווירתה של עיר הקדש וסורקים אותה לאורכה ולרחבה.

טיול אחד של חופשה משפחתית כזאת זכור לי במיוחד. היה זה סיור למגדל דוד אשר על קו התפר של העיר החצויה דאז. עלינו כל המשפחה במדרגות התלולות של המגדל עד אשר הגענו למרפסת התצפית. כאן הוציא אבא משקפת מכיסו וכיוון אותנו לכיוונה של כיפת הזהב "הנה שם", ערגה נשמעה בקולו, "מקום הר הבית וקודש הקודשים... וקצת שמאלה משם, עקבו בעיניכם... נמצא הכותל המערבי אשר שבוי בידי הישמעלים". ניסינו לאתר את המקום בעד המשקפת, והצלחנו. ההתרגשות אחזה בי מאוד. כילדה בת עשר, לא יכולתי להכיל את אשר רואות עיניי. 'איך זה ייתכן? מקום המקדש? שעד עתה ראיתיו רק בעיני דמיוני... הכותל - שעליו שמעתי רק בסיפורים? קרוב כל כך?' בקוו אווירי היה נראה לי כי המרחק לא עולה על חמש מאות מטרים, ובכל זאת כה רחוק... הוצאתי ידי מחוץ למעקה המסורג. "הנה היד שלי בממלכת ירדן, נכון?" קראתי בהתפעלות...

ידיי אכן בעברה השני של העיר, כמעט נוגעות בכותל, ובכל זאת, בירכתי מוחי ידעתי שזה קסום מכדי שיהיה אמתי. לא האמנתי שכה מהר, כעבור ארבע שנים בלבד, אגמא את הדרך ממגדל דוד עד קיר הדמעות ברגליי ממש, וידיי תיגענה באבניו באמת, תתרפקנה עליהן ותבקשנה ניחומים בחיקו.

בקראי את הריאיון מעמוד 36, שבו מתפרסמים גילויים מסעירים על סימני הגאולה, אני חשה אותה תחושה של אז. האם ייתכן שהגאולה הבלתי מושגת עליה חלמו וקיוו אבא ז"ל וכל הדורות בכל לבם, קרבה הרבה יותר מכפי שאנו מסוגלים לתפוס בשכלנו? ודווקא אנו, הדור העכשווי, נזכה לה? רק הקב"ה ברחמי יודע, ואנו נמשיך להאמין, להידפק על שערי הגאולה כפי שעשו אבותינו ולבקש כי אכן זכה נזכה לכך עוד בימינו.

לאה פריד

הקומה השנייה

28 והנה נער בוכה
בכי יהודי מהו - אוצר הספרים

30 הנער שאהב את כולם
סיפור על אהבת חיים

33 סעיף חשוב במחנה המשותף
חפשו את התקציב

42 על חלומי של נער
פרק נוסף בעגור הברונזה

45 פשטידת קוטג' טעימה
מתכון לתשעת הימים

מפגש שבועי

אוצר הספרים

מן ומקלוג - גלגל (וואלג)

ובו מכירה בתי
מהו בכי יהודי
מתוך הספר
'נתיבות שלום'

אני בוכייה

השעה כבר שלוש ובתי עדיין לא חזרה. הקיטנה נגמרה כבר מזמן. בכל יום היא נשארת עם נעמי בגן כדי לשקם הריסות ולארגן את יום המחר, אבל בשלוש היא כבר אמורה להיות בבית. מזמן הייתה אמורה להגיע. אולי כיון שזה היום האחרון היא מתעכבת?

ארבע ורבע. גם אם הן מצחצחות לה את הפנלים בגן, הן היו צריכות להיות בבית כבר לפני שעות. הטלפון בגן מנותק. מה קרה לה?

"לייקוש, תלכי לגן לראות מה עם בתי". הגן קרוב לבית מאוד, ואחרי חמש דקות לייקוש כבר בבית בחזרה ו- לא. בתי לא נכנסת בעקבותיה. "דפקתי הרבה ואף אחד לא פתח, אז פתחתי לבד ובתי עדיין שם". "מה היא עושה?"

"היא אמרה שהיא מתאוששת". מתאוששת, בגן? מוזר. כל יום היא רק רצתה לברוח משם. "גם נעמי איתה?" "לא. והיא לא רצתה שגם אני אשאיר אותה. היא אמרה שהיא צריכה להתאושש לבד". להתאושש לבד? בלי נעמי. איפה היא נחה שם בדיוק, בפינת בובות? זה לא נשמע טוב בכלל. אמא של בתי מחכה עד חמש ורבע, ואז היא מפסיקה הכל ופשוט יורדת בעצמה, אל הגן שלה שהפך לבסיס קרב קייצי ועולז בשבוע האחרון.

דופקת קצת על הדלת המקושטת ופותחת בעצמה. הגן שקט וחרב. זו המילה. פשוט חרב. משחקים מפוזרים. דבק שפוף. קרעי נייר. "בתי, איפה את?"

קול חנוק עונה לה בלחש: "פה". בתי ישובה על הכסא הנמוך והפנים שלה, אוישו! הפנים שלה אדומות והעיניים נפוחות מאוד. היא בוכה פה כבר הרבה

זמן, המדריכה החשובה שלה.

"מה קרה?"

"כלום", עונה בתי, והקול שלה מספר שכלום לא בסדר.

אמא נושמת נשימה ארוכה, יודעת בעל פה מה היא תאמר עכשיו ומה תענה בתי. בתי חייבת שידובבו אותה כדי לדבר, משך הזמן תלוי בגודל הטרגדיה.

"אז למה את ככה?"

"ככה".

אמא שותקת קצת. פותחת תריסים כדי לאוורר את הגן הדחוס ואז זה מתחיל. במילים קטועות שיוצאות אחת אחת ולבסוף פרץ בכי משתנק.

"נעמי..." רק את זה מצליחה אמא להבין. "רבתן?"

נענוע לשלילה.

"היא פגעה בך?"

שוב שלילה והפעם נמרצת.

"את פגעת בה?"

"כן..." ארוך ועצוב ובכי קורע לבבות.

בתי שותה קצת ונרגעת טיפה. היא לא מספרת מה בדיוק היה, רק את התוצאה הנוראה.

"לא יכולתי יותר לשאת את זה, והתפרצתי עליה. אמרתי לה בדיוק מה אני חושבת על ההתנהגות שלה, ונסחפתי כמו תמיד. כמו שהבטחתי לעצמי שהפעם לא יקרה. הייתי איומה כמו שאני יודעת, ונעמי לא הצליחה אפילו לענות. השאירה את התיק שלה פה והלכה".

"מתי זה היה?"

"בחמישה לשתיים".

"ומה את עושה פה מאז?"

"מה שאת רואה".

בוכה ובוכה ובוכה. "שלוש שעות".

"כן. ולא זיקו לי עוד כמה. חסרת מצפון שכמוני. מאבדת שליטה כמו תינוקת. למרות כל ההחלטות. אין, אין לי סיכוי. אני פשוט צריכה להסתגר בבית ולא לפגוש אנשים כדי לא להציק להם. אין לי תקנה". "בואי תשטפי פנים ותעלי הביתה".

"אני רוצה להישאר פה".

"בשביל מה?"

"כדי לבכות עוד".

"בשביל מה?"

"מה פירוש? בגלל נעמי. בגללי".

"את עונה לי למה את בוכה, ואני שאלתי למה".

"מה ההבדל?" שואל הקול הצרוד מבכי. "הבדל ענק, בתי. שהוא הקובע אם כדאי להמשיך לבכות או שהיית צריכה להפסיק כבר מזמן".

"מה ההבדל?" בתי מטושטשת מכדי להבין

בעצמה.

"ההבדל הוא במה שיצא מהבכי הזה. מה יצא?"

"ותראהו והנה נער בוכה, ותאמר מילדי העברים זה. שמבכיינו הכירה עליו שבוכה בכי של תקווה ולא בכי של ייאוש, ותאמר מילדי העברים זה. זוהי בכיה יהודית. מה שאין כן גוי שבכיינו היא של ייאוש, בבחינת שבירתו היא מיתתו".

אי פעם, ביאור המצרי, שומעת בת פרעה את בכיו של העולל, ומיד היא מזהה כי יהודי הוא. לפי הבכי. כי בכי יהודי הוא בכי אחר. אָבֵל של גוי הוא סופני וחסר תקווה. אם משהו קשה קרה אפשר לבכות עליו ולהצטער ותו לא. החלב שנשפך או משהו יקר מאוד שנפרדנו ממנו, ממלאים את הלב והעיניים בדמעות נוגות ובמרירות של ייאוש חסר תקנה. בכי כזה הוא חסר משמעות ותוחלת, ואין שום סיבה להרבות בו. יהודי בוכה בכי אחר.

בימים החרבים ההם, שלזכרם אנחנו מצטערים היום, ישב ירמיהו וקונן תמרורים על האבדה שאיבדו העם והעולם בחורבן הבית. פגש אותו הפילוסוף הגויי אפלטון שהכיר בחוכמתו של הנביא הקדוש, ושאל אותו בפליאה: איך מתאים לחכם כמוך לבכות את העבר? בית המקדש כבר חרב ואיננו והעבר אין, מה תועלת יש בבכייך? השיב לו ירמיהו: אינני יכול לענות לך על שאלה זו, כי לא תבין את התשובה. גוי אינו יכול להבין בכיה של תקווה, כי אצלו בכי הוא רק ביטוי של ייאוש; אבל בכי יהודי אינו בכי על מה שהיה ואיננו עוד לעולם. הדמעות היהודיות משתוקקות ומתגעגעות אל היקר-העיקר שחסר.

זו צורתו של אבל יהודי, וכך צריך להיראות גם הצער שאנחנו מצטערים בימים הקשים הללו. צער על הקדושה וההארה שאיננו, מתוך תקווה ואמונה שהן עתידות לשוב, שיש בנו הכוח לתקן ולבנות מחדש. עצב עמוק על החסר ועל מה שנלקח מאתנו, מתוך כמיהה שישוב ויחזור להאיר לנו.

ו-גם החרטה היהודית היא לא רק האשמה והלקאה עצמית, אלא צער עמוק על החטא מתוך תקווה שבכוחנו לתקן אותו. אז אל תפסיקי לבכות, בתי, כי זה בדיוק מה שטוב לכולנו לעשות בימים האלו; רק תכווני אותו נכון, את הבכי שלך, שלא יצטבר שלוליות שלוליות כמו חלב שנשפך אל התווה. תבכי על המחר, בכי מטהר של תיקון ושאפה.

וימחה ה' דמעה מעל כל פנים במהרה בימינו, אמן.

שם הספר: 'נתיבות שלום'

בשם הרב: רבי מרדכי חיים מסלונים

מדף: ספרי חסידות

כמה מילים: נולד בעיר סלונים, עלה לארץ והתיישב בצפת, ואחר כך בטבריה בה שימש כדיין. לאחר השואה נטל על עצמו את עול הנהגת חסידי סלונים, אך לא הסכים שיכנוהו אדמו"ר. תרכ"ח-תשי"ד

"ותראהו והנה נער בוכה
ותאמר מילדי העברים זה

שִׁמְכִּיתוּ הַפִּירָה עֲלָיו שֶׁבֹכָה בְּכִי שֶׁל תִּקְוָה
וְלֹא בְּכִי שֶׁל יָאוֹשׁ, וְתֹאמַר מִיִּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה,
זֹהִי בְּכִיָּה יְהוּדִית, מֶה שֶׁאֵין כֵּן גּוֹי שֶׁבֹכִיתוֹ
הִיא שֶׁל יָאוֹשׁ בְּבִחִינַת שְׂבִירַתָּן הִיא מִיתָתָן".

(רבי מרדכי מסלונים)

לו בוקר טוב, אולי תשאל אותו אם הוא רוצה שתקנה לו משהו במכולת כשאתה הולך לשם? 'אני פוחד ממנו', סיפרתי לרב. 'אני בכלל לא רוצה לדבר אתו'. הרב הכיר את האיש. הוא לא חשב שהוא מפחיד. הוא איש טוב. 'הוא לא יעשה לך שום דבר רע. אל תדאג'. דאגתי דווקא, אבל הייתי מוכרח. חודש אחר כך אמור להגיע יום הבר מצווה שלי, ולא היה לי הרבה זמן להתארגן. הייתי חייב לאהוב אותו, ובכל המהירות."

"אז הלכת להביא לו את העיתון?" "אז התחלתי להעלות לו את העיתון הביתה. הוא בכלל לא הבין מה אני רוצה. לא שמח בכלל. כשאמרתי לו בוקר טוב, הוא לא ענה. אבל הרב חשב שזה לא סימן לכולם. הוא חשב שאפשר להמשיך. והוא צדק כמובן. שבוע אחד אחר כך, האיש התחיל לברך אותי בבוקר טוב ובשלוש, ולהגיד גם תודה על העיתון, ולחייך. לפתאום אפשר היה לראות שהוא לא מפחיד בכלל. שהפנים שלו אינן עקומות. שיש בהן אור יהודי. לבר מצווה שלי האיש הזה נתן לי ארנק מהודר מאוד במתנה, וכתב שם בכתב גדול ומזרז - מזל טוב לבחור הצדיק! מי היה חושב חודש קודם שהוא יזכור בכלל שיש לי בר מצווה, שהוא ישתתף באירוע? הוא לא קיים קשרים עם אף שכן. חוץ ממני."

"ובסוף?" "הסוף הוא שעליתי על הדוכן ובירכתי את כל המתפללים באהבה. ואולי משום שהייתי עסוק כל כך בבעיה הזו, לא זכרתי שאפשר גם להתבייש---" חצי שעה הסתיימה. החברותא של אבא נכנס, ואהרן נפרד מאבא עם הרבה מאוד מחשבות. הבעיה שלו - גדולה יותר משל אבא, או קטנה יותר? לאהוב את דודי - זה קל יותר מלאהוב שכן מפחיד, או קשה יותר? הוא יצטרך לנסות. יוהו, הוא בכלל לא רוצה לאהוב כזה מין אח! השכן ההוא לא עשה לאבא שום

לברך את כולם באהבה. אולי הוא רק צריך לדאוג שדודי לא יהיה בבית הכנסת בזמן ברכת כהנים? הוא יאהב את כולם שם, חוץ - חוץ מדודי. זה לא פתרון. הוא יודע. ובניתיים הוא שומע את אבא מספר לו איך הוא פתר לעצמו את הבעיה:

הוא צריך ללכת עכשיו, עכשיו הוא צריך ללכת. ואת החדר הם היו צריכים לסדר כבר בבוקר. הם לא הספיקו, אז לפחות עכשיו, בצהרים. אמא מקפידה על זה מאוד. למה זה כזה סיפור לילד להרים את הפיז'מה שלו, לשים אותה במקום, לסגור את המיטה שלו בזמן? למה צריך להכעיס את אמא בשביל הדבר הקטן הזה?

"שאלתי אז את הרב של בית הכנסת, מה לעשות שיש אחד שאני לא אוהב אותו? הרב חשב הרבה ואמר לי: 'יש איזו שיטה איך אוהבים משהו. שמעת על השיטה הזו?' לא שמעתי על שום שיטה. 'זו שיטה של הרב דסלר, שכתב את הספר 'מכתב מאלוהי'. זו שיטה של התורה: הנתינה מולידה אהבה. אם אתה נותן למישהו - אתה אוהב אותו. כך הוא אמר לי. 'מה אני אתן לאיש הזה? שאלתי את הרב, 'אני ילד קטן'. 'אולי תביא לו את עיתון הבוקר מהתיבה?' הציע לי הרב. 'אולי תגיד

יגידו כשיראו אותו מצטרף למברכים? "לא התביישת בפעם הראשונה, אבא?" "אני לא זוכר שהתביישתי", אומר אבא. "אולי זה עבר מהר כל כך, שאפילו לא שמתי לב ולא זכרתי. דווקא הייתה לי בעיה אחרת." "איזו?" "קשה יותר." "כן?" "היה לנו איזה שכן מוזר, מפחיד קצת, שנהגתי להתרחק ממנו, ובכל פעם שעבר הרגשתי איך אני רוצה ש... שהוא לא יהיה... וכשהתקרב יום הבר מצווה שלי, ואני ידעתי שיהיה עליי לברך את עמו ישראל באהבה, דאגתי - ומה יהיה עם האהבה? איך אוכל לאהוב אותו?"

"זה הטריד אותי מאוד מאוד!" "גם אני צריך לאהוב את כולם?" "אתה צריך לברך את כולם באהבה!" "אסור לי להיות ברוגז עם אף אחד!" "לברך באהבה", חזר אבא. "לברך באהבה. זו הזכות שלנו, הכהנים, להמשיך את דרכו של אהרן, לאהוב את השלום ולרדוף אותו, ולהיות מחויבים לו. בזכותו אנחנו מיוחדים מכולם, בזכותו נבחרנו לברך. לא ייתכן שלא נאהב." "אז... גם אני צריך לאהוב את כולם." קל לאהרן לאהוב את כולם. הוא איננו איש מדון. איננו ילד שרע עם כל אחד. נוח לו השלום, אולי זורם לו השלום בעורקים מכח הירושה שהוריש לו אהרן הכהן, הסבא הגדול. ובכל זאת, יש אחד שהוא איננו אוהב אותו. כן, אפילו שהוא אחיו, אפילו שעצמו ובשרו הוא, אפילו שזה לא יפה ולא מתאים, ואפילו שיש שעות שאיננו מרגיש כך. הוא לא אשם בזה שדודי כל כך מרגיז וכל כך מעצבן. והוא איננו אוהב. המריבות המרגיזות האלו. למה דודי לא יכול להיות סתם נחמד? סתם מסכים? סתם נוח? למה הוא חייב לעשות מכל עניין - סיפור? קל לאהרן לאהוב את כולם. הוא יכול

העניינים העומדים על הפרק. וטוב שיש לו את הזמן הזה. כי יש עניינים נוספים שמטרידים אותו לקראת הבר מצווה, לא רק הלכות התפילין. "אבא, אתה לא התביישת לברך?" "מתי? ביום הראשון? ממי להתבייש?" "מכל הציבור. מכל האנשים שמסתכלים." "למה שישתכלו? הם עסוקים בתפילין שלהם!" "לא, אבא, לא בתפילין, בדוכן!" "אה", עכשיו אבא מבין, "אתה מפחד לעלות על הדוכן בפעם הראשונה!" כן, הוא מתבייש מאוד. על הדוכן בבית הכנסת שלהם עולים רק אבא שלו. והשכן כהן, ועוד שני מתפללים אחרים. בשבתות מיוחדות, כשמתמלא בית הכנסת אורחים, מתמלא גם הדוכן בכהנים נוספים. הלוואי שהשבת הראשונה שלו על הדוכן תהיה שבת כזו. הוא קטן כל כך, נמוך אפילו. מה כולם

אהבת חובה

אבל טוב, זה לא עניינו. הוא את שלו עשה. הוא קיפל, סידר, סגר. כשאמא תיכנס לחדר היא תראה בדיוק מי זה שבשלו העניינים עוד מתעכבים. אמא כבר תגער בדודי, וזהו. ובכל זאת בוער בו הלב, ומכעיס אותו מאוד מאוד לראות את דודי יושב ומשחק בטטריס בחדר השני. מעצבן שיש אח כזה. מעצבן ממש. מעצבן כל יום, וכל לילה. למה הוא צריך להיות כזה? אהרן נכנס למטבח להגיד שלום לאמא. "אני הולך ללמוד עם אבא", הוא אומר לה. "אה, יופי, להתראות!" הוא לומד עם אבא את הלכות התפילין. כבר חצי שנה הוא מתכוון לבר מצווה שלו. גם את ההלכות האלו הוא למד כבר במסגרת 'שערי בר מצווה', אבל רוצה לחזור עליהן עם אבא כשהיום הגדול כבר ממש מתקרב. בית הכנסת כמעט ריק בשעה הזו. רק הוא ואבא לחצי שעה לא ארוכה, לרענון

תרים בבקשה את הפיזמה שלך, דודי!" "בעזרת ה'." "נו, אבל עכשיו!" "אל תדאג, אני ארים---" "תרים עכשיו!" "כשאני ארצה אני ארים..." "נו, אני צריך לגמור עם החדר, תרים כבר! מה אתה חושב, שיש לך כאן משרתים?" "ומה אתה חושב? שלך יש משרתים? ברגע שתלחץ על הכפתור יקרה בדיוק מה שאתה רוצה?" "אני צריך לסדר עכשיו את החדר, נו!!!" הוא צריך ללכת עכשיו, עכשיו הוא צריך ללכת. ואת החדר הם היו צריכים לסדר כבר בבוקר. הם לא הספיקו, אז לפחות עכשיו, בצהרים. אמא מקפידה על זה מאוד. למה זה כזה סיפור לילד להרים את הפיז'מה שלו, לשים אותה במקום, לסגור את המיטה שלו בזמן? למה צריך להכעיס את אמא בשביל הדבר הקטן הזה?

דבר. הוא רק היה לא נחמד, אבל הוא לא סירב לכל הצעה, הוא לא עשה בלגן בדווקא, הוא לא ענה תשובות מרגיזות על כל מיני אמירות של סתם. איך הוא יאהב את דודי בעת שהם ישנים באותו חדר כל לילה, ומרגישים בכל יום איך הם כועסים זה על זה פעמים רבות כל כך? הוא לא רוצה, אבל חייב--

הוא מתבייש לעלות על הדוכן בפעם הראשונה, אבל עוד יותר מתבייש לא לעלות-- הוא חייב לעלות, וחייב לאהוב. ואין לו בררה אלא לנסות את הפטנט של אבא.

מה הוא יתן לדודי? יעלה לו את המכתבים מהדואר? אולי הוא יתן לו לקרוא ראשון את 'זרקור'.

הוא יגיד לו בוקר טוב בבוקר? רק מבוגרים אומרים בוקר טוב. ילדים לא אומרים, והוא מתבייש להגיד.

אבל הוא יכול להכין לו קערה וספל לנטילת ידיים, בערב. דודי לא צריך דברים מהמכולת, אבל אפשר שאם אהרן הולך למקום כלשהו, הוא ישאל את דודי אם הוא צריך משהו משם.

הוא צריך להספיק לתת לדודי הרבה דברים, כדי שהאהבה תבוא מהר. אין לו זמן. עוד שלושה שבועות מגיע יום בר המצווה.

דודי היה המום קצת בפעם הראשונה שבה אהרן הציע לו את 'זרקור'.

"כבר גמרת אותו?"

"עוד לא התחלתי."

"גם את הקומיקסים לא?"

"עוד לא."

"אז מה הסיפור? מה אתה רוצה בעד זה?"

"שום דבר. תיקח. אתה לא רוצה להיות ראשון? אני מסכים שאתה

תהיה ראשון. מה הבעיה?"

"בסדר, אבל אני לא חייב שום דבר תמורת זה. כן?"

"שום דבר. תקרא ותינה."

דודי קרא. נהנה אולי. ושכח את העיתון באיזה מקום. רק אחרי שבוע מצאו אותו מאחורי המיטות.

אהרן רשם לעצמו במחברת שלו: 'ויתרתי לו על העיתון, וויתרתי לו גם על ה'מנה' כאשר איבד אותו.

הוא קטן כל כך, נמוך אפילו. מה כולם יגידו כשיראו אותו מצטרף למברכים? "לא התביישת בפעם הראשונה, אבא?" "אני לא זוכר שהתביישתי", אומר אבא. "אולי זה עבר מהר כל כך, שאפילו לא שמתי לב ולא זכרתי. דווקא הייתה לי בעיה אחרת."

שני דברים.

בערב הוא שאל את דודי אם הוא רוצה שאהרן יכין לו קערת נטילת ידיים ליד המיטה.

"ושמחר אני אצטרך להכין לך? לא, תודה."

"לא. לא תצטרך להכין לי מחר."

"אז מה כן אני אצטרך?"

"לא תצטרך."

"אז למה שתביא לי?"

"סתם. רוצה?"

"לא יודע. אני לא מבין מה אתה

מתכנן."

"שום דבר. סתם שיהיה לך נוח. אני במילא מביא לעצמי."

"זה לא במילא. אתה תצטרך להביא פעמיים!"

"בסדר, מצווה."

"אה, מצווה."

"כן, מצווה."

"אז..." דודי לא ידע מה לומר. כל כך מוזר לו שאהרן רוצה לעשות מצווה? זה אומר שאף פעם אהרן לא ניסה לעשות מצוות סתם כך, בהתנדבות, בלי שיבקשו ובלי שיכריחו? יוהו. טוב, שהוא נזכר. כי עוד מעט הוא בר-מצווה.

כשהוא בירר אצל דודי אם יש משהו שהוא צריך בחנות למכשירי כתיבה, כי הוא הולך לשם עכשיו, דודי כבר לא התפלא.

והוא עצמו כבר לא התפלא, כשדודי בעצמו הציע לו לערוך תורנות בהכנת מי הנטילה של שניהם. וכשהוא הרים את הפיז'מה שלו מהרצפה בלי להתווכח בכלל.

וכשאחרי יומיים תמימים הוא רשם לעצמו במחברת ההיא הסודית: 'בכלל לא רבנו, אני ודודי, כבר יומיים, חוץ מהעניין הזה עם הכיסא בארוחת צהרים, שם מיד ויתרתי'.

ובליל שבת חזון, אחרי סעודת שבת חגיגית, אחרי שכולם התרגשו מהחליפה החדשה שאהרן לבש לכבוד שבת הבר מצווה שלו, ומן הכובע החדש שעל ראשו, כששכבו שניהם בחדר, שאל אותו דודי: "תגיד, אהרן, אתה יודע שאתה חייב לאהוב מחר את כולם?"

"כן, אני יודע."

"כי אתה כהן, ומברכים את כולם באהבה."

"כן. אני יודע."

"זו חובה. זה כתוב. אומרים: לברך את עמו ישראל באהבה."

"אני יודע."

"אז אתה תאהב מחר את כולם?"

"אני כבר אוהב."

"ממש את כולם?"

"וגם אותך--"

3 מפלו את פלמאון

תבנה - אני מסבירה בשיעור הכלכלה הראשון שלנו - גם בתוך הטיול יש מסגרת תקציבית: אי אפשר לצמצם את מספר האוטובוסים ולשבת שלוש בספסל; אי אפשר לוותר על מאבטחים וחובשים. אפשר, נניח, להוריד כניסות לאתרים, את נסיעת הקישור ברכבת, את הקריוקי האורקולי פלוס לייזר שאמור להמתין לנו במרומי צוק הארבל, ובמקום קייטרינג בישולי שדה - להביא סנדביצ'ים.

עוד משהו: כשצריכים למלא גרעון, כדאי להסתכל קודם כל על עלויות, ורק אחר כך להתחיל לחשוב על מה לוותר.

דוגמה? נניח שחסרים לנו כעת 100,000 ש"ח. אפשר לוותר למשל על סדנת קריאת תווי פנים פחות מלהיבה (3,000 ש"ח כולל מע"מ ונסיעות) ועל ההפעלה בבוטות סבון (4,700 כנ"ל) ואולי גם על פיסול הפירות (2,750 כולל חומרים).

כל אחת מהפעילויות הללו היא נחמדה אבל אפשר להמשיך לחיות בלעדיה; אם ויתרנו על כולן גם יחד, העלות היא: בוקר יום ד' די משמים. מה התמורה למחיר הזה, בסך הכל? חיסכון של קצת יותר מ-10% מהגרעון. לא משהו.

איזה 'גוש' גדול ויקר יש לנו? היציאה לפעילות אקסטרים בשלישי אחרי הצהרים.

כניסה לקבוצה ענקית כמו שלנו, תעלה בערך 50 ש"ח לבת. אוטובוסים ממוזגים לחציו - עוד כמה אלפים, וביחד חסכנו כבר בערך 50% מהגרעון. אם נוריד מהטיול את הקייטרינג והעלייה ברכבל, השגנו עוד 30%, ואת ה-20% הנותרים נקצץ מפה ומשם: מעדני חלב וגבינות מיוחדות לארוחת בוקר - 3% של חסכון. מכירה סינית עם שלושה פריטים יקרים במקום יריד עם שלושים כאלו - עוד 6%. הבנתם את העיקרון.

כשקלטה הקבוצה כולה את הרעיון, לא נותרו לי נשימה ולא פנאי, אבל נותר בהחלט לחתוך בבשר החי.

תאמינו לי: קל בהרבה לעשות זאת בעצמי ולחסוך זמן וסבלנות וויכוחים, אבל זו הזדמנות להעניק לנערות, שבאופן טבעי מנותקות קצת מהצד הזה של החיים, מבט על חלוקת תקציב. וגם - כמוכן - לתת להן הזדמנות להשתפשף, להידיין, להתנסות ולתרגל תהליך של ניתוח והסקת מסקנות. קחו טיפ: קל יותר להסכים ולבצע תכנית לא נעימה,

אם אתם אלו שהחלטתם עליה. אנחות כלליות של צער, תחינות ובקשות לכאן ולשם, והקיצוצים מתגבשים: ה'גוש' הכי יקר שאפשר להוריד באבחה אחת, הוא... פארק המים, זוכרים? והאטרקציות של הטיול, ובעצם - יישום של רוב הדוגמאות שהבאתי אנוכי, אבל הפעם - מתוך דיון ושיקול דעת של המדריכות.

ובאמת, מפלס האנחות שוקע מעט. הבנות נכנסות לאווירה של - מי יותר הזויה / חסרת רחמים, והאווירה ממריאה בזהירות.

רק אחת ממאנתי להשלים, והיא נלחמת על בנותיה כי אין (האטרקציות). וממילא - גם הבנות בעצמן (!). זו נחמי מ'4. המורה, המורה! כך היא, בבכי מזעזע, בדמעות אמיתיות. אי אפשר לעשות לי את זה. החניכות שלי גם ככה מעקמות את האף על כל דבר. הן מסכימות בקושי לבוא, רק בגלל הרכבל והאקסטרים והדייג העצמי בכנרת!

צופיה מעירה מיד, שנצטרך לבטל אצל המפעילים. ככה אני אוהבת אותן: צופות קדימה, לומדות לחשוב באופן אסטרטגי. להגדיל ראש, להרחיב כתפים ומבט. מירי היא הבאה בתור: המורה, נצטרך לחשוב איזו תכנית ללא עלות צריך לארגן במקום אחרי הצהרים של האקסטרים.

נחמי מתקפלת כמו אקורדיון: קבוצת הסנוביות שלה, אלו שגם ככה לא נאה להן ללכלך את הידיים בהכנות למחנה ובתכניות תת-רמה לא עלינו, תיאלצנה לא רק 'לוותר' על אטרקציה מיובאת, אלא גם, לא עלינו, לסבול תכנית סמינרית נוספת. רחמנות. על נחמי.

רגע, רגע, רגע. קצה חוט שבירי מתפתל. חייבת לדוג אותו לפני שיברח. הרעיון

מהבהב כמו סטרטר של פלורוסנט. דולק, כבה, מלבין, מחשיך ו-הופה! סינור קצר, וכבר אני מגששת באפלה. הרעיון העמום מתגלה על כל פרטיו.

הרעיון עמום, ואנוכי המומה: האמנם, זימן לי ה' פתרון למשחק הסמינר של תהילה ונחמי? הקבוצה של נחמי בעצם לא כזו גרועה; מה שהן מחליטות שיהא ונאה להן, הן עושות - ועושות היטב...

חצי קבוצה בערך מתאמנת על המחולות של ההצגה (היה קשה קצת לצנזר את המוזיקה והתנועות וגם להישאר בחיים), רק לא בסמינר, אלא בבייסמנט של אחת הבנות - לא זוכרת מי. החצי השני דואג לתלבושות ואביזרים וסתם להשיא עצות. נחמי דיווחה שהן עובדות ברצינות באופן עצמאי, כי חשוב להן ללמד את הסמינר איך צריכים דברים להיראות.

אז - - - אולי אפשר יהיה להצמיד לתהילה מישהי אחרת למשחק הביצים, ואת מילוי המקום לאקסטרים שהתבטל - - - את שלישי בצהרים לבנות יד ביד עם י'4. שזו תהיה הטריטוריה שלהן, משהו להשקיע בו - משהו ענק, עם סמכויות וישיבות צוות והכל... וכמובן, בנוכחותי המלאה. לא אנטוש את נחמי לנפשה.

וככה נעקרתי מביתי לפנות בוקר, ונסעתי אל השכונה המרוחקת. שם, בבייסמנט המהולל של בית אמיד של חניכה מ'4, תתכנס הקבוצה - או מי שתגיע בשעה המשוגעת של שבע בבוקר ביום חופשה. נחמי שכנעה אותן שכדאי להן, ויש הפתעה שהיא לא מגלה (זו אני).

הכירו אותי: רבקה גבאי. ריפקי. המורה. אמא. המרכזת. ההפתעה.

פריחה באפור

ט"ו

תירס חם

תקציר:

משפחת אבוקסיס מתרגשת מאוד לקראת מעבר לדירה בשיכון, במקום הפחון שבמעברה. אדון אבוקסיס מתמוטט כאשר מתברר לו שהדירה החדשה שרכש בזעת אפיו אינה ראויה למגורים. אנשים טובים מתגייסים לעזור לו ולשפר את מצב הדירה.

"מתי אנחנו עוברים לשיכון? יש רהיטים בדירה? מתי יהיו כבר רהיטים? ו... אמא, אני כל כך רוצה לראות את הדירה! מתי נוכל ללכת לראות אותה?" ציונה שואלת ושואלת ואינה מרפה. ואמא חושקת שפתיים. פה ושם אומרת היא שברי משפטים, כמו: "נראה, יש עוד עיכובים", וכדומה. בהתחלה גם נסים שאל, אבל התשובות עלו מגומגמות והמבוכה כסתה את פניהם של אבא ואמא, ונסים, בפיקחותו, הבין כי מוטב שלא לשאול. תחת שאלות אלו פיתח לעצמו שאלון שונה: מה קרה? מה הביא על אבא את ענן הדאגות הרובץ עליו, והופך את הבית לערפילי? למה אבא גונח הרבה כל כך? ולמה אמא אומרת לאבא: 'אל תיקח ללב, יהיה טוב?' באומרה כן, מדמה נסים כי גם קולה של אמא סדוק במקצת. לאן נעלמו כל השמחה וההתרגשות מהדירה החדשה? ומי זה האיש הזה שבא אל אבא כבר פעמיים? - קוראים לו אדון אליהו רוטמן, ואבא קורא לו רבי אליהו. כשהלך אדון רוטמן, פניו של אבא היו טובות יותר והוא אמר: "כמו מלאך מושיע". אמא עמדה ליד הפתח, הניחה את ידה על המזוזה, נשקה לה ושלחה את ידה לכיוון השמים. אחר כך רחשו שפתיה תפילה ועיניה מלאו דמעות. ככה אמא מתפללת. בלי סידור, בלי לקרוא, אבל עם הרבה לב והרבה דמעות. נסים כבר למד להכיר

מתי היא מפצירה ומתי היא מודה. אותה הפעם, דומה היה כי תפילת הודיה היא זו. עומד נסים בחצר ומגלגל אבנים קטנות מיד ליד בחוסר מנוחה. די! די עם כל המחשבות האלו. "הי, נסים, 'בּוֹיָנָה'!" נשמע קול בס מאחורי גבו. נסים הסב את ראשו ושמח לגלות את חגי, חברו מהכיתה. זה בדיוק מה שנחוץ לו כרגע - חבר. מה יש? הוא בסך הכל ילד. אי אפשר כל היום לדאוג ולחשוב מחשבות של מבוגרים. "נסים, אתה לא ידע מה! מוכר התירס הגיע!" "מוכר התירס? באמת? אף פעם לא הגיע מוכר התירס למעברה!" התרגש נסים. מוכר תירס מסתובבים במרכז העיר, במקומות הומי אדם, מקומות שם מסתובבים אנשים בעלי יכולת, או לכל הפחות לא עניים. "אין לי כסף..." הוסיף. "גם לי אין. בדרך אל מוכר התירס אני אכנס הביתה". 'אפשר לחשוב שהבעיה היא מסלול הדרך', מהרהר נסים. 'הבעיה היא הכסף בעצמו - לא הדרך אליו...' "גם אתה הולך להביא כסף?" התעניין חגי בתום לב. "כמה זה עולה?" שאל נסים סתם, כדי לענות משהו. "לא ידע, עשרים גרוש או שלושים גרוש. נו, כמה קלח תירס יכול כבר

לעלות?" "חכה", אמר חגי כשעברו ליד ביתו. הוא שב אחר דקתיים. "צריך להזדרז", אמר. בטבורה של הכיכר הקטנה עמדה עגלתו של מוכר התירס. עגלת ברזל ועליה סיר אלומיניום ענקי-ממדים מעלה אדים, ועיקר העיקרים - מעלה ריח מתקתק של תירס מבושל. חגורת ילדים וילדות הקיפה את העגלה. חלקם באו בלוויית מבוגר, חלקם צבאו על מוכר התירס לבדם. יש שבאו לקנות, ויש שבאו רק לראות, להריח ולקוות...

הערה: בימים בהם התרחש הסיפור, גם משפחות יראות לדבר ה' קנו קלחי תירס בתפזורת. ייתכן שהתירס היה אז נקי מתולעים, ייתכן שלא ידעו שיש בתירס חשש.

ריח התירס מדגדג באפו של נסים. חגי קנה, דודי קנה, שמעון קנה שלושה קלחים - לאחיו, לאחותו ולו. האשה הזו קונה שניים, ואם אחרת קונה אפילו ארבעה! אם לא שהיה טועם פעם את טעמו הנפלא של קלח תירס, לא היה כה משתוקק. אבל פעם-פעם, כשהיה בערך בן חמש, אמא קנתה קלח אחד של תירס בשבילו ובשביל ציונה. קודם היא עישרה אותו, ואחר כך היא שברה אותו לשני חצאים. כל אחד קיבל ביד חצי קלח של תירס,

והמוכר אפילו הסכים לתת לאמא עוד פיסת נייר אחת כדי שיוכלו שניהם לאחוז את התירס החם. מוכר התירס האדיב פיזר מלח על הקלח ואמר: "לבריאות, ילדים". כמה שהוא היה אדיב ונדיב, וכמה יפה מצדו שהוסיף עוד נייר משלו! ולתירס - אהה... - לתירס היה טעם גן עדן! "למה אתה לא רץ להביא כסף?" התעניין חגי, כאילו היה זה עניין טכני בלבד. "כי ככה... כי... ככה..." התגמגם נסים. "רוצה קצת?" שאל חגי. "לא", ענה נסים. אין לו מושג איך קפצה לו המילה הזו לפה בשעה שהשתוקק כל כך לומר דווקא את ההיפך... חגי סיים לנגוס את גרגירי התירס מן הקלח. "הכי טעים זה המיץ", התלהב. הוא אחז בקלח בשתי ידיים ומצץ ממנו בחמדה את מי הבישול המלוחים-מתוקים. "תירס חם! תירס חם!" הרעים מוכר התירס בקולו, מצפה לקונים נוספים. "ילד, מה אתה?" שאל מוכר התירס את נסים. "רוצה תירס, ילד?" "כן", השיב נסים. הפעם יצאה מפיו תשובה נכונה. "אז לך תביא כסף, ילד. אני מחכה. מהר! מהר!" נסים הסב את פניו והחל הולך. הוא לא רץ כמו שהמליץ מוכר התירס.

אין לו מה למהר. קודם, לפני שחגי בא, היה עצוב ומודאג. עכשיו הוא גם רעב ומאוכזב. בראש מורכן צעד לכיוון הפחון שלהם, הביתה. הי! מה זאת? האמנם? האלוקים שלח לו מטמון בדיוק בשבילו, בדיוק הרגע. על האדמה, ליד הסלע, נחה מטבע של עשר אגורות! על מטבעות כסף אין חיוב של השבת אבדה, פסק נסים לעצמו. הוא הרים את האושר הגדול הזה, טמן אותו בכיס החולצה ואץ רץ לאחוריו, מהר מהר, אל מוכר התירס. הנה, הנה, הוא כבר רואה אותו מרחוק. כבר אין ילדים סביב... רק שלא יברח! הנה, רק יחצה את הכיכר והוא שם ליד המוכר, ליד התירס. "יפה, עשית את זה מהר!" שיבח מוכר התירס בסיפוק. הוא הוציא עבורו קלח תירס מן הסיר. עשרות שיניים צהובות חייכו אל נסים מן הקלח במבט חמים. המוכר זרה מלח, תלש נייר ומסר את האושר לידי הצנומות של נסים. "בתיאבון, ילד. וזה העודף", הוסיף, כשהוא נותן בידו של נסים עשרים גרוש. גם תירס וגם עודף? איזה אושר! ועכשיו - מהר, הביתה. אמא תעשר את התירס והוא יחצה את הקלח החם לשניים. כן, לשניים - חצי לו וחצי לציונה. אהה, כמה טוב!

אנשים וסיפורים

והפעם:

הרב ישראל גליס - איש ירושלים
מאוהבי ירושלים ומכירה
דור עשירי לאנשי ירושלים

שיח הצלף בין אבני הכותל שמעלה פרות לראשונה, והמעין שלפתע התגלה • שיחה רצופת גילויים מסעירים על סימני הגאולה, עם איש ירושלים הרב ישראל גליס שליט"א • על ירושלים, חורבנה ובניינה בקרוב • ותחינה עינינו

הרב גליס, ובכינויו 'איש ירושלים', מכיר כל פינה וכל שער בעיר, וכל פיסת היסטוריה בעברה של עיר הקודש והמקדש. הוא דור עשירי לאנשי ירושלים, ומקווה להיות זה שזוכה ורואה בבניינה. גם מי שחשב שהכיר את העיר, יגלה פה בראיון ממדים חדשים של עגוץ וציפייה.

זכר לחורבן

לפתיחה, מוציא אלינו הרב גליס מוצג נדיר ומרגש. אכן. לא גדולה מאוד, אבל כבדה במיוחד. "זוהי אבן בליסטראה שיידו הרומאים על בית המקדש עצמו", הוא אומר. "בניסיון לפרוץ אל בית המקדש, הם השתמשו במכונות שירו אבני בליסטראות בעוצמה אדירה אל החומות, ואכן, חלקים רבים מהחומות נפלו באופן זה. בחפירות שנעשו בחלקו הדרומי של הר הבית נמצא מספר רב של אבנים כאלו. כאשר סיימו את החפירות ניתנה אחת מהן במתנה לראש עיריית ירושלים דאז, טדי קולק. אבי, שעבד באותה תקופה בעירייה, קיבל ממנו את האבן, וממנו היא עברה אליי. אני נוהג לישון עליה בתשעה באב. מנהג ישראל מקדמת דנא הוא להניח את הראש על אבן במקום על כר ביום תשעה באב, ואין תזכורת חזקה יותר לחורבן מאשר אבן שבעצמה פגעה והרסה את בית מקדשנו", הוא אומר ברגש.

ירושלים שבלב

דבריו מובילים אותנו לשאלה הבאה:

כמי שמכיר טוב כל כך את ירושלים ואת עברה, מהו הדבר שכשאתה רואה אותו אתה אומר לעצמך 'הנה, כאן הוא החורבן'?

"הכותל המערבי".
"הכותל המערבי? דווקא הזיכרון היחיד לבית המקדש הוא המבטא בעיניך את החורבן - ולא את הבניין העתידי של בית המקדש?"

"הכותל המערבי, אין ספק", הוא חוזר

בפסקנות. "לאחר מלחמת ששת הימים, בה שוחררה העיר העתיקה, שוחחתי עם ראש ישיבת 'חברון' הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל וסיפרתי לו בהתרגשות ששחררו את הכותל. הוא התפלא ואמר: מה השמחה הגדולה בזה ששחררו את הכותל? פשוט חזרנו אל החורבן... הכותל הוא הקיר החיצוני של הר הבית, אפילו לא של בית המקדש עצמו. אנחנו מסתפקים בשארית שנותרה, וזה מזכיר בעוצמה את החסר הגדול. אני מבקר בכותל כבר חמישים שנה בקביעות, ויכול לומר שמעולם לא רקדתי בו. כיצד אפשר לרקוד במקום כזה? זהו כותל של חורבן! זהו שריד לחורבן!"

הרב גליס בראיון, מציג את אבן הבליסטראה

על אבני בליסטראות שהוטחו בחומה ודמעות שנוטפות מהאבן הבוכה ירושלים: ניצנים של גאולה

שיח הצלף הגדול שבצורת הגברים

עם זאת, הוא אינו שוכח את מאמר חז"ל 'מעולם לא זזה שכינה מהכותל המערבי'. הכותל הוא מוקד לסיפורים מופלאים של קרבת אלוקים. הנה למשל, ר' אלימלך פירר הגיע למקום יחד עם גביר גדול בשעה שתיים בלילה, וראה שם יהודי בוכה. רחמיהם נכמרו, ור' אלימלך פנה אל היהודי ואמר: אם הנך זקוק לכסף - הגביר יתן לך כפי צרכיך, ואם בבעיות רפואיות עסקינן - אעזור לך אני במידת האפשר. אמר לו אותו יהודי 'אינני זקוק לא לך ולא לגביר. חיתנתי את אחד מילדיי והגעתי לכאן להודות לרבונו של עולם על גודל רחמיו וחסדיו... זה הכותל!' הוא אומר.

הנה זה עומד אחר כותלנו

רבים הם הגילויים המרעישים בכותל, שאינם מפורסמים בציבור - כך הולך ומתברר לנו. "בין אבני הכותל צומחים צמחים רבים. יש מחקר שערך פרופסור פליקס ז"ל אודותיהם: מה גדל למעלה, מה למטה, מה גדול ומה קטן, איזה צומח בחורף ואיזה בקיץ, וכן על זו הדרך... מתברר ששלושים ושישה סוגי צמחים שונים גדלים בין אבני הכותל, ביניהם שני שיחים בולטים במיוחד - האחד, גדול מאוד, צומח בעזרת הגברים בסמיכות למחיצה, שם ניתן להרים את היד וממש לתלוש ממנו עלים, אם כי", הוא מסייג מיד, "אסור לעשות זאת, כיוון שהשיח הזה קדוש בקדושת הר הבית. השיח השני גדל בעזרת נשים, צמוד לחדר הקטן בו מתפללות הנשים בזמני גשם וכדומה. שני שיחים אלו הם מזן ה'צלף'. השיח משיר את עליו במהלך חודש חשוון, וחוזר וצומח במהלך הקיץ.

הפירות המבצבצים

מזה מאות או אלפי שנים, שונים השיחים בכותל מכל השיחים בני משפחת ה'צלף'. בעוד שהצלף הנושיח המוציא פרות - והלמדנים שבציבור הקוראים יזכרו את המחלוקת בגמרא לעניין ברכת פרי זה, האם היא 'אדמה', 'העץ' או 'שהכל' - הרי שהשיחים בכותל אינם מוציאים פרות. השנה השתנה הדבר. אולי לראשונה מזה כמעט אלפיים שנים, השיח החל להוציא פרות". הדבר מעניין, אך עדיין אינו מסעיר, עד שהרב גליס חושף בפנינו את המידע הבא: "יש ספר על ירושלים הנקרא 'שערי ירושלים' שכתב רבי משה ריישר, מגדולי הדור בימיו של של רבי עובדיה מברטנורא, אשר נפטר עשרים שנים אחריו. בספרו הוא כותב שכאשר יגדלו פרות על אבני החורבן - תבוא הגאולה. בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ובזכותן ייגאלו - ואכן, דווקא בעזרת

הנשים מתחילים סימני הגאולה לפרוץ..." הוא אומר, אך מתברר כי בזאת עדיין לא סיים את דבריו על שיחי הצלף. "יש מחלוקות רבות סביב המידות המדויקות של הר הבית, הידועה שבהן היא בין הרידב"ז למהרי"ץ בנוגע למיקום אבן השתייה. אם אבן השתייה נמצאת במקום הידוע, מתחת למסגד עומר - הרי שה'כותל הדרומי' איננו הכותל הדרומי - ואם הכותל הדרומי הנו אכן כותלו הדרומי של הר הבית, הרי שאבן זו אינה אבן השתייה. פרופסור בשם שגיב ערך מחקר מקיף ומעמיק באמצעות מאמרי חז"ל ולהבדיל מדי ליזר, צילומי לוויין ואמצעים נוספים, וגילה כי אבן השתייה נמצאת במרכז הר הבית, מקום שם יד זדים לא נגעה ולא הקימו שם מסגדים. בדיוק בין שני המסגדים המוסלמיים. רק קצה האבן ממוקם מתחת למסגד, אך קודש הקודשים היה ממוקם במרכז... בדיוק מול שיח

שהייתה בעבר.

ניתן להמשיך זאת למירון, הוא אומר. "בעבר נסיעה אליה הייתה לוקחת שעות רבות. היינו נוסעים במשאיות שעליהן הונחו ספסלים, ולאורך הדרך - מתכוננים, שרים מפיטי רבי שמעון, מדברים אודותיו ולומדים מתורותיו. כיום, בתוך שעתיים וחצי אנשים כבר נמצאים בציון, בלי להתכונן, כאילו מדובר בעוד טיול".

"אינני יכול לשכוח את אותו יהודי שהיה מגיע לכותל לאמירת תיקון חצות. את החלק המקורה שבעזרת הגברים היו סוגרים בלילה, ורק הוא היה נשאר שם, אומר את התיקון בבכי נורא כאילו בית המקדש עולה עכשיו באש. היו יהודים שהיו מתהלכים בבגדים מיוחדים של חורבן. אנשים שהיו עושים חורים בכובעם כזכר לחורבן. אנשים שחיו את חורבן בית המקדש בכל הווייתם ובכל רגע מחייהם!

אני זוכר כיצד כילד קטן לקח אותי אבי לשמוע את רבי בן ציון אדלר זצ"ל מדבר על החורבן בתשעה באב. הוא עמד על המדרגות של ישיבת מאה שערים, וכל הציבור ישב על רצפת הרחבה שלפני הישיבה. במהלך דבריו זעק רב"צ ידלר 'בית המקדש ברענ'ט! ס'איז ברענ'ט בית המקדש!' (=בית המקדש בוער! בוער בית המקדש!) אני כילד עמדת במקום גבוה, ב'תפארת בחורים', ולשמע דבריו עליתי לחלון עליון לראות מה נשרף. אחר הגעתי לאבי בפליאה: 'מה נשרף? לא ראיתי שום דבר בוער!' ההרגשה הייתה כאילו ובית המקדש נשרף עכשיו, אל מול עינינו".

ולנו רק נותר להתפלל ולקוות שבקרוב ממש נזכה לראות בשוב ה' את שיבת ציון, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

טעמן מלוח. כשהמים יהיו מתוקים, תבוא הגאולה".

הרב גליס עוצר לרגע בדרמטיות, ואחר חושף: "בתשעה באב האחרון - המים היו מתוקים! קראתי לשני רבנים, הגאון רבי בניהו שמואלי שליט"א והגאון רבי יעקב עדס שליט"א, שמדי שנה בשנה עוקבים אחר האבן, וגם הם אישרו את הדברים. המים היו השנה מתוקים, שלא כמו בכל שנה..."

סימני גאולה

אחר שכבר שני סימני הגאולה מופלאים התגלו, מוסיף הרב גליס סימן נוסף (!) לבואו המתקרב והולך של משיח צדקנו: "ברובע המוסלמי, ממש בסמיכות להר הבית, מתגוררים כיום למעלה משמונים משפחות, רבים מתוכם יהודים חרדים כמו משפחות זילברמן.

באחת הדירות שנגאלו באזור מידי הערבים, דירה הסמוכה במיוחד להר, היה מתגורר רבי שמואל דיסקין זצ"ל, שברוב צדקתו לא היה מסוגל לשאת את המראה של הר הבית השמש ששועלי המוסלמים מהלכים בו, ועל כן כיסה את החלון הפונה אל ההר בלוח קרטון גדול. בדירה שתחתיו התגורר סבא רבא שלי, רבי יעקב גליס - ר' יענקל' מנקר', כפי שכונה על שם מקצועו כמנקר גידים. באחד ממכתביו של הרב דיסקין הוא כותב על אודות השחיטה המהודרת בירושלים, ומספר כי בחצרו מתגוררים שני יהודים 'ראי שמים במיוחד: ר' יענקל' מנקר ור' ראובן ברוורמן, שכל בוקר לפני הליכתם לבית המטבחים טובלים במקווה הנמצא בחצר. אמנם, מציין הרב דיסקין במכתבו, מקווה זה מלא במים שאובים הפסולים לטבילה, אך קבלה היא בידינו שמקווה זו מקבלת גם ממעיין מים חיים היוצא אליה, אלא שאיננו יודעים את מקור הנביעה; וכשימצאו את פתח המעיין - תבוא הגאולה.

בחצר הסמוכה היה גר רבי דוד בן שמעון, מעולי המגר. במכתב שכתב לאחיו במרוקו הזכיר גם הוא את המקווה המדובר, וגם הוא ציין - כשימצאו את פתח המעיין, תבוא הגאולה.

לפני כשנה סיפרו לי שהבית נגאל, והזמינו אותי לראותו. בהגיעי, הבחנתי בקיר שלא היה שם בתקופת סבי, ואמרתי להם שהוא אינו חלק מן הבית. כעבור מספר ימים הם מתקשרים אליי

המבוגרים שבינינו יכולים עוד לזכור את ראשו של השער לפני שכיסו אותו הערבים. שער זה ממוקם באמצעו של הר הבית, כשממולו, בצדו השני של ההר, מצוי שיח הצלף הנזכר שלידו התפללו גדולי הדורות קדושי עליון; אין ספק כי חשו כי זהו המקום המדויק מול קודש הקדשים, וקדושתו בהתאם..."

הדמעות המתוקות

ועוד לא תמו ההפתעות בכותל. "בחדר הקטן בעזרת הנשים יש אבן גדולה מאוד השונה משאר האבנים. בתקופת הורדוס שופץ בית המקדש, וידוע כי אבני הכותל שהן מתקופתו מוקפות במסגרת חקוקה בסלע; אך האבן האמורה הינה מחוספסת מאוד ואינה מוקפת מסגרת כשכנותיה. אבן זו הינה אבן העומדת בראש אחד משערי הר הבית, שער ברקאלי המוזכר במשנה כזה הניצב בדרום מערב הר הבית - אחד משלושת השערים המערביים של הר הבית. לו היו הורסים את המבנה ואת גשר המוגרבים וחופרים מעט במקום, היה מתגלה השער במלוא הדרו. הערבים, שיודעים זאת, הקימו מצדו השני של השער מסגד הנקרא 'המסגד הקטן'.

מדי שנה בשנה ביום תשעה באב, החל משעה לפני השקיעה ועד שקיעת החמה, מתמלאת האבן הזו במים. במקום אין מקור מים; לא מעיין וכמובן לא צינור מים, והוא מקורה - כך שלא ניתן לומר שגשם מסתורי יורד באמצע חודש אב... האבן בוכה, דומעת", אומר הרב גליס ומרגש אותנו. "מדי שנה בשנה אני נמצא בזמן זה על יד האבן הבוכה".

"דוקטור בשם לוינסקי כתב ספר על תעניות ועל תשעה באב, שם הוא מביא סיפור מדהים מ'ר' שמואל אליעזר הכהן ז"ל, בנו של הגאון רבי מרדכי הכהן. הרב הכהן היה בצעירותו בכותל בשעה זו שלפני השקיעה, ושם פגש בפרופסור בוריס שץ. הפרופסור קרא לו והראה לו את האבן. כעבור דקות הגיע לכותל ה'מגיד הירושלמי' רבי בן ציון ידלר זצוק"ל, מלווה בבנו, והפרופסור לקח אותו בידו והראה לו את האבן. כשרב"צ ידלר הגיע אל האבן, הוא לקח מהמים שכיסו את האבן ושם אותם על פניו, ואחר כך שם מהמים על פניהם של פרופסור שץ ושמואל אליעזר הכהן, כשהוא אומר: שימו לב שהמים מלוחים. דמעות הן מלוחות, ואלו דמעות של חורבן, לכן

"ודאי", הוא אומר בצער. "ככל שאנחנו מתרחקים, האבלות על החורבן יורדת. זכורני", הוא מספר בנוסטלגיה, "את אנשי ירושלים בעבר ואת יחסם לכותל... כיום מגיעים אנשים לכותל לשם חוויה. ניתן להבחין כיצד כאשר הזקנים מגיעים לכותל, הם עוצרים לרגע טרם הכניסה לרחבה, מתבוננים בכותל - למרות שכבר ראו אותו עשרות ומאות פעמים - ורק אז ממשיכים

הצלף הגדל בעזרת הגברים!

כששמעתי זאת הבנתי דבר שלא היה מחוור לי שנים רבות. רוב רובם של גדולי ישראל בוחרים להתפלל דווקא תחת השיח המדובר. מו"ר כ"ק מרן האדמו"ר מקרלין שליט"א ואביו זיע"א, כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א, כ"ק מרן האדמו"ר מסלונים שליט"א ואביו בעל ה'נתיבות שלום' זיע"א, מרן הגרש"ז אוירבאך זצוק"ל, מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, כ"ק מרן האדמו"ר מסקווער שליט"א ועוד מגדולי ישראל. מעולם לא הבנתי - מדוע הם עומדים דווקא במיקום זה? כעת הדבר ברור..."

כעת נפנה הרב גליס ומפרט את הדרך בה גילה הפרופסור את המיקום המדויק, והמשניות בסדר 'קדשים' מקבלות צורה וצבע: "את הפרה האדומה היו שוחטים בהר הזיתים, כידוע, והכהן השוחט היה צריך לראות את קודש הקודשים. לצורך כך, אומרת המשנה, נבנה 'שער שושן' הנמצא בדיוק מול פתח בית המקדש

פרק מ"ח לעבוד יחד

תרדי מהבמה

תקציר:

ריקי, אחותה הגדולה של מימי, מתחילה לעבוד אצל נעמה, מפיקת הופעות ידועה. נעמה לא מרוצה מההישגיה של ריקי. נערה בשם שלומציון, מועמדת לשחקנית בהופעה, מגיעה לפגוש אותה.

ריקי מספרת:

"שלום-ציון". גם נעמה הדגישה ככה את שתי המילים, בהנאה גלויה, כאילו עצם השם המיוחד מספר לה על הנערה עצמה.

הנערה הסיטה קצוות שיער מעיניה. "הבנתי מהדסה שרצית לפגוש אותי, משהו בקשר לאיזו הצגה שאת מפיקה?"

הקלילות הזאת. שוויון הנפש הזה, בו פנתה אל אחת המפיקות הגדולות בציבור החרדי. חוסר העניין כאילו, ושמץ המבטא שהעניק איזו חניניות למילותיה...

האזנתי לה בשפתיים קפוצות. "הדסה סיפרה לי שאת כשרון מהלך", חייכה אליה נעמה, לא מזיזה את עיניה מהנערה הגבוהה שנשענה ברישול על מסעד הכיסא.

"אני שחקנית טובה, ברוך ה'", היא משכה בכתף אחת והנהנה כאילו אין שום דבר מבין בלהצהיר דבר כזה על עצמן.

החיוך של נעמה רק גדל. "הדסה המוכשרת כתבה תסריט מקסים שיכול להתאים לך בול, ככה היא אמרה. וריקי כאן, היא מאמנת". הדסה המוכשרת כתבה תסריט מקסים.

וריקי מאמנת. לפחות היא זכרה שאני כאן. "אז נעבוד ביחד, ריקי", שלומציון הבזיקה אליי חיוך חמוד, וחיוכי התערער בחוסר ביטחון.

נעבוד ביחד? אני לא אמורה להיות מעליין, שלום ציון?

"הטקסט שכתבה הדסה מספר על נערה שלא מצליחה בחיים, ושתי אחיותיה מאפילות עליה בהצלחות המסחררות שלהן. היא חווה כמה

כישלונות ונפילות, ולבסוף מחליטה לעזוב את הארץ ולנסוע לפנימייה בחו"ל, שם תתחיל בחיים חדשים". בהיתי בנעמה, בקושי קולטת מה היא אומרת.

"מה את אומרת?" קטעה אותי נעמה בקוצר רוח.

שזה נשמע נושא שבלוני למדי, לא ממש נוגע ללב ולא בדיוק מקורי. ואם היא תפרח ותשגשג בחו"ל שלה, אז זה בכלל קיטשי.

"יפה", פלטתי בחיוך קצר. אם אתלהב מדי, נעמה תזלזל בכושר השיפוט שלי. חשוב שהיא תראה שלמרות החסרונות שלי, חוש הביקורת לא נפגם, ואני אותה ריקי חדה ולא מתפשרת.

נעמה כיווצה את שפתיה. "זה מקסים!" השתלבה שלומציון לצדי, עיניה נוצצות ברוק. "יש שם כל כך הרבה פוטנציאל! כולם מתחברים לנערה שקשה לה, שחווה כישלונות ומחפשת את עצמה. מעדיפה להיפרד מהעולם המוכר והידוע כדי להצליח בחיים". בקול המצטלצל שלה, בחום שהקרינה, זה באמת היה נשמע סיפור יפה.

"נכון?" נעמה חייכה אליה בשמחה. "גם אני חושבת שהוא נהדר. ואם רק היית קוראת אותו... להדסה יש משפטים נפלאים ומשעשעים, היית נהנית מאוד!"

את. שלומציון. לא ריקי, הביקורתית והמזלזלת שלא מבינה במה שהקהל אוהב באמת.

"נסי משפט אחד". נעמה דפדפה בערמת הדפים שלה והגישה לנערה

דף אחד בתנועה כמעט טקסית. "ריקי, שימי לב אליה, בסדר?" הנהנתי וצמצמתי את עיניי, משתדלת להיראות מקצועית ומרשימה.

שלומציון עיינה בריכוז במילים, עוצמת לחלוק שנייה את עיניה ולוקחת נשימה עמוקה.

תווי פניה התקשו, כתפיה הזדקרו קדימה ועיניה כאילו התחדדו. "ולמה את חושבת שזה אכפת לך?" היא שאלה אותי, נועצת מבט זועם בעיניי. "לא חושבת..." מלמלתי בלי לחשוב, ואז עצרתי בעצמי, המומה מהטיפשות שלי.

"אני אלך לשם, שרית, כי ככה מתחשק לי. ושום דבר שאת או בתיה תגדנה לי, לא ישנה כבר. את שומעת? שום דבר לא משנה לי. ואת יכולה לספר לאמא, גם זה כבר לא מעניין אותי". לא קוראים לי שרית. לא אליי דיברה שלומציון. אבל מול עיניה הבורעות, כמעט רציתי להתנצל.

נעמה הצמידה את כפות ידיה זו לזו שלוש פעמים, ושלחה אלינו חיוך זורח. "נפלאה זאת, לא?" שאלה אותי בגאווה.

הנהנתי, חסרת מילים. "תביאי לי עוד כאלה, ריקי. כאלה בנות מקסימות שמתחברות ברגע, לטקסט וחיות אותו כל כך טוב. בנות שיהפכו כל הצגה לאגדה."

תמצאי לי כאלה, זה כל מה שאני מבקשת. השארתי אותן שם, למרות שאני המאמנת והייתי אמורה לקבוע שעות ותאריכים עם האגדה החדשה של נעמה.

יצאתי, כי הייתי מוכרחה לארגן מחדש את המחשבות המרשרשות שלי.

וחשבתי פתאום על גיבורת הסיפור ההוא. איך קוראים לה בכלל? שבטוחה שהאחיות שלה חוות הצלחות מסחררות וחיות בעולם מאושר וזוהר. ואולי הן לא.

היא לא באמת יכולה לדעת. טלטלתי את ראשי. אני חייבת להתמקד.

נעמה ביקשה ממני משהו, ואולי רק הפעם אוכל לתת לה את כל מה שהיא רוצה.

כי אני מכירה מישהי, שנעמה לא הכירה עדיין. נערה מוכשרת, כוכב עולה, שסחפה קהל שלם בדמעות. אם אביא אותה לנעמה... תחת חסותי... בזכותי... אולי אכבוש את ההערכה שלה מחדש.

הצמדתי את הנייד לאוזני, וחייכתי. "שלום?" תהה קול עייף.

"אפשר לדבר עם יעלי?" ביקשתי בנימוס מהאם. "עם יעלי?" היא נאנחה, כאילו רצתה לומר משהו והתגברה. "בסדר. יעלי!" רוצים אותך?"

היא לחשה משהו, משהו שהיה נשמע כמו אזהרה, ויעלי לחשה משהו חזרה.

"הלו?" ענה לי הקול המתוק שלה. "יעלי? זאת ריקי, אחות של מימי".

"ריקי! יו, מה שלומך? היית בטוחה שזו חברה מהכיתה. דיברתי היום אולי עם תשע בנות וקבענו להיפגש לתכנית, את יודעת, של ההתחלה. אמא שלי כבר התחילה להתעצבן מהטלפונים".

היא צחקקה, ואני חייכתי.

"מימי סיפרה לך שנעמה קלור לקחה אותי לעבוד איתה? לעבוד תחתיה, זאת אומרת. לאמן בנות להצגות".

"רגע..." דעתה של יעלי הייתה מוסחת והיא לא הקשיבה לי. "שנייה, יש לי ממתנה. טוב, זה עוד פעם רחלי, לא משנה. מה את אומרת? אמרת נעמה קלור? את רצינית? היא לקחה אותך? וואו, זאת מחמאה ענקית!"

"כן", חייכתי, ונדחמתי מעצמי. מחמאה של נערה צעירה ממני, חיממה חלקים שקפאו בתוכי בפגישה עם נעמה. "בקיטור, נעמה רוצה שאני אצוד כשרונות צעירים, אבל לא מדי צעירים. של בנות שכבר לומדות בתיכון. וחשבתי... היית רוצה להציג עוד פעם? והפעם באירוע ענק שיעלה בכמה מקומות בארץ ויהיה... משהו גדול, בקיצור".

"להציג?" יעלי היססה. שמעתי אותה לוחשת משהו, מזיזה משהו. היא לא הייתה לגמרי אתי.

"כן, את מוכשרת נורא". "אני לא חושבת". קולה התחזק פתאום, והיא הצטחקה בהתנצלות. "תביני, זאת הייתה חוויה באמת מדהימה להיות תפקיד ראשי בסוף כיתה ח', אבל אני... לא יודעת, אף פעם זה לא היה החלום הכי גדול שלי. לא כמו של מימי, בכל אופן".

משהו התכווץ בי. החלום של האחות הקטנה שלי, שהצטמק לגודל של פירור קטן ועלוב.

"אני רוצה להשקיע בלימודים. בתיכון הרמה גבוהה יותר. רוצה להיות מרוכזת, להצליח. משחק... בלאו הכי אני לא מתכננת אותו בתור קריירה". "אז את..." לא האמנתי שאיבדתי אותה.

"מעדיפה שלא, ותודה, ריקי, באמת תודה על ההצעה. יפה שחשבת עליי. ד"ש למימי".

עגור הברונזה

סיפור על רקע הסטורי

סיפור בהמשכים // מ' קינן

פרק 16

כתמים שלא יורדים

תקציר:

הותרנו את איתאל בעיר הבירה, כאשר בשל ההקלה העצומה שהוא חש לנוכח ההבנה כי האנשים הרודפים אחריו אינם יצירי דמיונו - הוא אינו מתייחס כלל לעובדה שיש אנשים אמתיים המנסים להזיק לו. וכעת נעבור מעיר הבירה אל חלקה המרוחק של הממלכה, ואל הזירה השנייה בה מתרחש סיפורנו: החווה הנידחת שבה מתגורר אסף, בנו המוצלח והמעשי של אורג השטיחים.

יומיים-שלושה לאחר עזיבתו של גובה המס, עוד מתפעלים בני הבית מפיקחותו של אסף, מבגרותו ומן הדרך השקולה והאמיצה בה התמודד עם המבקרים הבלתי צפויים. האנשים נהנים לפטפט על כך, לטפוח על שכמו ולהחמיא לו; אבל הוא עצמו מהורהר ועגמומי מעט. ובעוד הילת הגיבורים הזו נמוגה ונעלמת לאי שם עוד לפני בואה של השבת, רושם דבריו של גובה המס אינו נמחה מלבו של אסף.

יש, יש דרכים לחלץ את החווה מן העליבות שבה היא שרויה מאז זוכר אסף את עצמו. כל מה שצריך לעשות לשם כך הנו לחקור את סודות הצלחתם של המתחרים; אותם ייצרני שטיחים שאנשים מסתובבים סביב דוכניהם כל הזמן....

אומנות אריגת השטיחים היא מלאכה מורכבת אך גם מונוטונית למדי, ובעוד ידיו של אסף קושרות את חוטי הצמר הצבעוניים, דמיונותיו מרחיקים נדוד עד ליריד. הוא ילך, הוא יחקור. הוא יחזור עם תשובות. בשנה הבאה, בשנה הבאה כשיגיע הזמן הזה, הכל ייראה אחרת. הכל ייראה טוב הרבה יותר.

החלומות נותנים לו כוח. הוא יכול לחוש במרץ שהם מזרימים אל תוך גופו. אבל החלומות גם גורמים לו להביט על נחלת אבותיו בעיניים מוצרות, ולכאוב את מצבה הנוכחי.

"למה, למה הכל חייב להיות עלוב כל כך?" הוא שואל במרירות את אחותו, בת־שבע, בשעה שהיא חודרת אל תוך הרהוריו וסל כביסה רטובה בידה.

"מה עלוב?" היא שואלת, מתחילה למתוח את הכביסה על גבי החבלים הארוכים.

"הכל". הוא מביט בסל הגדוש בבגדים. "תביטי סביב - את יודעת מה, תסתכלי על הכביסה הזו. תתבונני בה."

היא מקמטת את גבותיה הבהירות ומביטה דווקא בו: "זה בסדר, התבוננתי בה מספיק בשעתיים האחרונות. אני מכירה אותה היטב. יכולה לזהות מרחוק כל כתם שנשאר."

"זהו בדיוק", מריירתו גוברת, הולמת בו באגרוף קמוץ, "בגדים ישנים, כתמים שלא יורדים, שטיחים שלא נמכרים, עצים שלא נותנים מספיק פרות. אנחנו אלופים ברטינות בת שבע, יודעים לנמק כל כישלון שלנו ולתרץ כל חוסר הצלחה. אבל אני בטוח שישנם בעולם אנשים שלא היו רק רוטנים כאשר היו מגלים כתמים על החולצות שביססו, אלא היו עושים משהו בעניין הזה. מנסים לפתור את הבעיה."

פניה של אחותו מתקשות. "אני עושה כמיטב יכולתי", היא אומרת, ידיה על מותניה. "אם יש לך בעיה, אתה מוזמן לבוא לשפשף קצת כתמים בעצמך ביום הכביסה הבא."

"אני יודע שאת מתאמצת", אסף מנענע בידו בתסכול. כל כך קיווה שתבין אותו, שמישהו יבין אותו, וכעת הוא נרגז לגלות כי כלל לא הקשיבה למה שניסה לומר. "לא האשמתי אותך בשום דבר. זו הייתה בסך הכל דוגמה."

"דוגמה לא מוצלחת, אם כך". בת שבע נאבקת בסדין רטוב, שחובט ומצליף בה בעקשנות ראויה לשמה. "דוגמה מוצלחת יותר תהיה אחת כזו שמפנה אצבע מאשימה כלפיך, ולא כלפי אף אחד אחר מהסביבה."

הוא מחייך לנוכח האמת שבדבריה, וחיוכו נמחה כאשר הוא מגלה שהוא אינו מצליח למצוא דוגמה מתאימה. "אני חושב שאני קצת יותר מעשי מרוב בני האדם שגרים כאן בחווה - " הוא פותח, ומשתתק, "בסדר, הנה, מצאתי דוגמה. אני אחראי על הטיפול באגסים. נכון? והמטע שלנו גווע, בת שבע, זה לא סוד. כולנו רוטנים כבר שנים על כך שהעצים זקנים, היבול דל והפרות קטנים. אז אם ככה, איך זה שלא חשבתי אף פעם לנסות להשיג שתילים, ייחורי אגסים, מאחת החוות האחרות בסביבה?"

היא אינה עונה מיד, אלא תולה ומיישרת עוד כמה חולצות על גבי החבל עד שהיא אומרת: "אף אחד לא ייתן לך לקחת מהמטע שלו ייחורי אגסים בחינם."

"כן, אני יודע. אבל כסף זו לא הדרך היחידה לשלם בה עבור משהו שנחוץ לך."

"אנחנו גם לא יכולים לשלם בזמן עבודה. הזמן שלנו לא מספיק לנו למלאכות שדורשת החווה."

"את כל הטיעונים מהסוג הזה אני מכיר, בת שבע. בזה את לא מחדשת לי שום דבר. מה שמציק לי זו השאלה אם אנחנו לא מרימים ידיים מהר מדי. אחרי הכל, חייבת להיות דרך נוספת לפתור את הבעיה."

"או שכן, או שלא". היא קושרת צמד גרביים סביב החבל, ומבלי להביט בו מציינת: "יש דבר כזה 'כתמים שלא יורדים בכביסה'." "אני מניח שאת צודקת", כוחו של אסף נוטש אותו, הייאוש משתלט עליו, קשה ומר. "אז... בסדר, הדיון נגמר."

בת שבע מושכת בכתפיה. "מצוין. לא הייתי רוצה לראות את אחי הגדול הופך לאדם ממורמר. כל הדיבורים האלה לא מתאימים לך, אסף, ואתה משמיע אותם הרבה מדי לאחרונה. היית יצור נחמד הרבה יותר כשהיית שמח בחלקך." היא מתכוונת לטובה, הוא מניח. וכנראה פגע בה מאוד כשהתלונן על איכותה של הכביסה. ובכל זאת, גם הוא מוצא את עצמו נפגע. "אני שמח בחלקי גם עכשיו", הוא אומר, "אני רק מנסה -"

בת שבע שולחת לעברו מבט ומהדקת את שפתיה, נחושה בדעתה לשנות את נושא השיחה. "היה לך סוד בבוקר ההוא, לפני שהגיע גובה המס", היא מזכירה. "הבטחת שתשתף אותי. ובסוף מרוב מהומה זה כנראה פרח מזיכרוןך."

"סוד?" רגע נדרש לאסף כדי להיחלץ מבוץ מחשבותיו, ורגע נוסף כדי להיזכר בבוקר היפה ההוא על המצוק, בשמש שמטפסת מעבר להרים - ובתקווה שהציפה את לבו באותו רגע מיוחד. "היה לי רעיון", הוא אומר, "אבל בשביל לממש אותו אני אצטרך עזרה, ויכול להיות שלא יצא מזה כלום בסופו של דבר."

הסקרנות ניצתת בעיניה של בת שבע. "כן?" היא מעודדת. "את זוכרת את מה שסבא היה מספר? על שטיחי הגיבורים שהוא ראה כשביקר בעיר הבירה?"

היא לא זוכרת. היא צעירה ממנו בשנה, וסבא - שגם במוחו אינו אלא זיכרון חמקמק - כמעט ואינו קיים בזיכרונה. "סבא סיפר על שטיחים בעלי דוגמה לא גיאומטרית, דוגמה

משתנה. שטיחים שמצוירות עליהן תמונות וכתובות עליהן מילים. אני לא זוכר את כל מה שהוא אמר, אבל שאלתי את אמא, והיא אומרת שזה פחות או יותר מה שהוא אמר - שיש בעולם מציאות כזו של שטיחים שנארגים כדי לפאר אדם מסוים או להנציח זיכרון של מעשה גבורה."

"ואתה רוצה שאשרטט לך דוגמה עבור שטיח כזה". בת שבע מהירת הבנה. "חבל על הטרחה, אסף. גם אם אמא תסכים לתת לי חומרים כדי להכין לך דוגמה - אין לנו צמר מיותר כדי לבזבז אותו על הרעיון שלך."

אסף נד בראשו. "אני יודע שהצמר יקר, אפילו יותר מייחורי אגסים. אבל בואי תנסי רגע לחשוב שאת הבעיה של הזמן ושל הכסף כבר פתרנו, ויש לנו שטיח יפהפה כזה, עם ציור שלא חוזר על עצמו, בסגנון של השטיחים שיש רק לעשירים הגדולים ביותר בעיר הבירה. את יודעת מה יקרה אז? יהיה לנו ביד מוצר שאין לאף אדם נוסף בסביבה. אנשים יחזרו לחפש אחרי הפירמה שלנו, כמו שהיה בעבר."

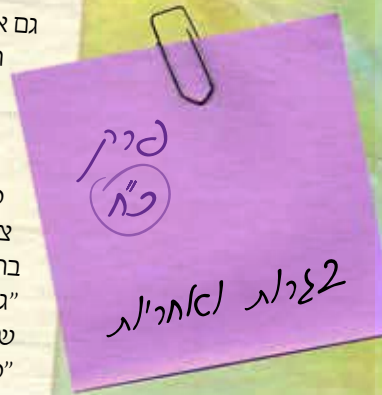
לא היית ביריד אף פעם. אני לא יכול לתאר לך בכלל כמה מתסכל אותי רק לחשוב עליו. על הימים הארוכים האלה שבהם אני ואבא יושבים שם עם הסחורה, מתפללים שמישהו מהעוברים ושבים יסתכל לעברנו כבר... "זה לא עד כדי כך גרוע". היא מוחה, "כולם יודעים שהשטיחים שלנו הם הכי טובים בסביבה."

"אם כולם זה מי שמתגורר כאן בחווה - אז נכון, כולם יודעים את זה, וגם מעריכים מאוד את האיכות הזו שעליה מדובר. בעיר, לעומת זאת, בני אדם בכלל לא מתעניינים באיכות של השטיחים שלנו. הם ממשיכים הלאה מבלי להעיק לעברם אפילו מבטי."

"אני בטוחה שאתה מגזים". בת שבע מפתלת מגבת, "אחרי הכל, אנחנו חיים על הרווחים הללו משנה לשנה. אבל גם אם אתה צודק והמצב שלנו רע ומר - מה אתה רוצה לומר? אין לנו את השטיח הזה שעליו אתה מדבר, וכנראה שגם לא יהיה לנו לעולם. אי אפשר להשקיע צמר, צבעים ומאות שעות של עבודה בשביל חלום של נער, אפילו אם הנער הזה הוא אתה."

שביל ירוק מדי

תקציר: גיטי נערה יתומה מאם מגיל צעיר, בת למשפחה עשירה. אביה מתארס לקראת נישואין שניים, וגיטי פוגשת לראשונה את המועדמת - ברכה שפירא. למחרת בבית הספר, החברות אינן יודעות כיצד לנהוג בה.

בהפסקה נגישה אליי יפ. לרוב אנחנו רגילות לשוחח בזרימה. יפ, ככה עושה לי רושם, מעולם לא עסקה במחשבה מה אגיד על הדברים שהיא אומרת, ולכן התקשורת אתה הייתה תמיד נעימה גם עבורי.

בסוף כיתה ט' אמרה לי המחנכת שעליי לשים לב לכך שחברות בוחנות את התגובה שלי ונפגעות לפעמים. "הן חשות שאת מבקרת אותן". "מעולם", הצהרתי באוזני המחנכת, "לא זלזלתי באף תגובה של חברה". "לא זלזלת בקול, אבל החברות חשות לפעמים זלזול גם אם אינך מבטאת אותו רשמית", אמרה אז המורה. רציתי לשאול אותה אם אני אמורה לחשוב שכל מה שהחברות עושות זה מתאים וראוי להערכה, אבל שתקתי. "אחשוב על הדברים", אמרתי לה והלכתי לדרכי. מאותו יום השתדלתי לחייך כשהחברות דיברו, אבל כנראה התואר סנובית צמוד בדבק ציב מכדי להיפרד ממני תמורת חיך ברוחב כזה או אחר.

"גיטי", יפ הייתה מהוססת. הפעם לא חשבתי שמתפקידי לעזור לה.

"כן", עניתי קצרות.

"גיטי, אה, אבא שלי סיפר שמגיע לכם מזל טוב". משום מה הצטלצלה באוזניי רעמת תופים בליווי הצמד חמד - 'מגיע לכם'. לא התאפקתי ואמרתי: "אכן, מגיע לנו".

למזלי, יפ לא קלטה אלא נשמה לרווחה ואמרה: "איזה יופי, מזל טוב".

"ברוך ה'", סוף סוף שבתי להגיב כמצופה.

"איך היא?" ביררה יפ, שאגרה בינתיים קצת אומץ. התאפקתי שלא להחמיץ פנים. בעיניי השאלה הזו הייתה חסרת טעם לחלוטין, אבל יפ הייתה חשובה לי, והאזהרה של המחנכת ב' קיפצה לי מול העיניים. "ברוך ה'", עניתי שוב, "מעבר לכל הציפיות". הפעם כבודה של ברכה עמד על הפרק, והייתי נחושה להיות בסדר.

אתמול, לפני שהכרנו אותה, לא חשבתי שזו תהיה משימה מורכבת כל כך. התשבחות על ברכה זרמו בקצב מעורר השתאות. כמה דקות לפני שלחצנו יד נרגשת, הרהרתי לעצמי שעליי אפילו בגיל שבעים לא יצליחו להפיק כל כך הרבה תשבחת קולחת ונרגשת. דיברו על חמימות, ערכיות, יראת שמים וטוב לב. סיפרו שהיא אינה עסוקה ברושם אלא רק באמת פנימית ובדאגה לזולת. זה עשה רושם נפלא עד כדי מפתה להכיר. אבל במפגש המיוחד, אחרי צביטת לחי הגונה והבטחה להווריד את לחיי החיוורות בעזרת קציצות הודו, דיברה ברכה ודיברה ושוב דיברה וצחקקה צחוק לבבי וחם או - אם מותר להעז - קצת המוני ומבהיל - תלוי בעיני המתבונן. והיות שאני היא שעמדתי והתבוננתי, קפא לבי באימה.

"נכון שהיא נהדרת?" לחשה שרי באוזני, ואני הנהנתי לכיוונה. בטח נכון. מה שרי חושבת לעצמה? שפטפוטים מגוננים ימחקו את המראה והקולות? "הי", פנתה ברכה לשרי, "מה את מתלחשת שם עם גיטי? אתן מדברות עליי סודות? נהיינו משפחה,

ובמשפחה אין סודות! חה חה חה". שרי צחקקה ואמרה: "סודות כמו שדיברנו, בשום אופן אנחנו לא מגלות. כולם דיברו כל כך בשבחך, ועכשיו אנחנו מתחילות לראות בעצמנו". אילצתי את עצמי לחייך.

"עזבו את כל מה ששמעתם עליי", ברכה הייתה נרגשת ומרוצה. "אני אגיד לכן בדיוק מה שמעתי על גיטי. הבחורה הכי טובה בסמינה. מוצלחת, חשובה, חרוצה, מצליחה במבחנים, בחורה ברמה. ופה, מאז שאמרנו שלום היא רק שותקת".

נחמי נהייתה שוב המבוגר האחראי: "את עוד תכירי אותה", היא פנתה אל ברכה. "חלק מהמעלות המרכזיות של גיטי שלנו הן העדינות והשתיקה שלה". "האמת", חייכה שוב ברכה, מתאמצת בכל מאודה למצא חן, "שדיברו גם על שתיקה ואצילות. אבל מזהים לראות את זה מקרוב".

כשנפרדנו מברכה ונשארו לבדנו, אמרה שרי מיד: "אם להגדיר את האישה הזו בשתי מילים, זה מידות וטוב לב נשפך וספונטני", והיא הציצה לכיווני, מנסה לאמוד את תגובתי.

"אכן", אמרה נחמי בקול רציני. "ויש לה עוד מעלות רבות שלא יכולות להיכנס למשפט אחד. וכל אלו לא סותרים את המאמץ שסוּך בפתירת הבית והלב בפני מישורו שלא הכרנו. עם כל היותה מלאת מעלות, היא גם שונה מאתנו מאוד".

"תלוי ממי", ענתה שרי, ואני זיהיתי שהיא אוזרת אומץ. "היא שונה בעיקר מגיטי, וגם ממך, אבל אני באופן אישי זורמת יותר עם טיפוסים כמוה. גם אני בטבעי ספונטנית ולא אוהבת לחשב כל מילה שאני אומרת...".

נעצתי במקומי עד עכשיו חשבתי ששרי משבחת ומהללת כדי להאדיר את ברכה בעיניי. מסתבר ששרי מרגישה שסוף סוף נכנס למשפחה אישהו כוח הדומה לה...

"נו, ספרי משהו", כמעט התחננה עכשיו יפ. "אין לי משהו מיוחד לספר". השתדלתי מאוד להיות אדיבה. "היא נהדרת, ועכשיו מתחילים לתכנן את ההמשך. מה יהיה ומתי". והשתתקתי סופית.

בסוף היום, כשירדתי במדרגות לכיוון היציאה מהסמינה, ראיתי את המחנכת. "גיטי", היא סימנה לי. היה לי חשד שהיא חיכתה שם במיוחד כדי לפגוש אותי.

סרנו הצדה, ובפינה ליד הכניסה לחדר מורות היא הושיטה לי יד ואמרה: "מזל טוב, גיטי! ברוך ה'! אני שומעת שמדובר באישה נהדרת! אני מאוד שמחה בשבילך, ואני רוצה להגיד לך שאני מעריכה אותך מאוד על שלא שוחחת על העניין עם חברותיי. יש בך גברות מיוחדות! הרבה פעמים בנות מתבלבלות בעניין הזה. גם כשאחות בת תשע עשרה מתארסת אין טעם לספר דברים מתוך הבית, קל וחומר במקרה כשלך, והשתיקה שלך מוערכת בעיניי".

אפילו שלא הגיעה לי המחמאה, חייכתי אל המורה בתודה. סוף סוף דמות שמוצאת במה שחברותי מכנות 'סנוב' - בגרות ואחריות.

סעיאנות נא26ח

לוי חרבות | מגישה: מיכל בורשטיין

אף אחד לא היה בבית. מתוך פרץ של רצון טוב, החלטתי להכין לביבות גבינה. ירדתי למכולת שהייתה ריקה יחסית, ונהניתי מן הרוגע השורר במקום. 'אכין הפעם כמות יפה', הרהרתי, ונערכתי בהתאם. שלפתי את קופסות הגבינה מהמקרר נעמדתי בתור לקופה. מאחוריי הגיע שכן וביקש להחליף מוצרים. "אין החלפה על מוצרי חלב", אמר המוכר. שילמתי ויצאתי מהחנות.

כשהוצאתי בבית את הגבינות מהשקית הצהובה המרשרשת, חשכו עיניי. הגבינות הפכו לקוטג'! לקחתי מהמקרר בטעות שלושה גביעי קוטג' במקום הגבינה. מי יאהב אצלנו לביבות קוטג'? ומה נעשה בקופסאות רבות כל כך, כשרק אחותי הקטנה אוהבת קוטג' וכל השאר אוכלים רק גבינה רגילה? הכנסתי את הקופסאות חזרה לשקית והתכוונתי לשוב לחנות כדי להחליף אותן, אלא שאז קולו הצרוד של החנווני הלם בראשי: "אין החלפה על מוצרי החלב".

"אם יש לך לימון, הכיני לימונדה", נזכרתי במשפט שממתיק כל מצב קשה. החלטתי להמתיק את הקוטג' ולהפוך אותו לגבינה. הרמתי טלפון לדודתי הצעירה וביקשתי מתכון קליל שיכיל קוטג'. היא שמעה את הסיפור על אודות ההחלפה ונרתמה לעניין. מאוחר יותר, כשישבנו ליד השולחן ואכלנו את פשטידת הקוטג', גרפתי מחמאות. "איך ידעת שבדיוק עכשיו התחשק לי לאכול משהו טעים שאני לא מכירה?" שאלה אחותי הקטנה, וקיבלה תשובה ארוכה ומתוקה.

פסטידת קוטג'

המצרכים:

- 3 בצלים
- 1 קופסת פטריות משומרות
- 3 גביעי קוטג' (250 גרם כל אחד)
- 2 גביעי שמנת חמוצה
- כ-2 כפות אבקת מרק פטריות
- 4-5 ביצים
- 4 כפות קמח (אפשר גם קמח מלא)

ההכנה:

- לקצוץ בצל ולטגן עד להזהבה.
- לסנן פטריות, לחתוך לחתיכות מעט קטנות יותר (כל פרוסה לחצי בערך) ולהוסיף לבצל, לאדות עד לריכוך.
- לשפוך את תערובת הפטריות לקערה, להוסיף את שאר החומרים ולערבב.
- לצקת את התערובת לתבנית בינונית או לתבניות אישיות, ולאפות בחום בינוני עד לקבלת גוון שחום.

המשפחה של מושי ומוטי עברה לנצואלה - כדי לעזור ליהודים לעזוב את הארץ המתפרקת. ההמון מנסה נגד היהודים, ש'הורסים את נצואלה'. המשפחה נמלטה, ומוטי נשאר לבד עם הוגו. הוא מתחיל לפחד ממנו ובורח. גבריאלו מהקהלה היהודית מחפש את הוגו כדי למצוא את מושי. חואן, איש השלטונות, מחפש את הוגו כדי להתפטר ממנו. הוא מחליט לעקב אחרי גבריאלו, ועולה למכוניתו כטרמפיסט.

פרק
ב"ה

ההבדלה בנצואלה

ירושלים
YERUSHALAYIM
שולם P.P.
ש' 55

השולח 'זרקור'
ת"ד 5284
ירושלים 91052
עיתון רשום
ברשות הדואר